

ЮГОЗАПАДЕН
УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ФИЛОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Бойко Ламбовски

МНОГОГЛАСИЕ НА
ЛИРИЧЕСКИЯ АЗ В ПОЕЗИЯТА НА
ЙОСИФ БРОДСКИ

Автореферат

на дисертация за присъждане на
образователна и научна
степен „доктор“ по професионално
направление 2.1. Филология
Научна специалност Руска
литература

Научен ръководител: проф. д.ф.н.
Магдалена Костова - Панайотова

Благоевград,
2021

Дисертационният труд „Многогласие на лирическият Аз в поезията на Йосиф Бродски“ е обсъден и предложен за публична защита на катедрен съвет във Филологическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“, състоял се на 9 ноември 2021 г.

Дисертационният труд е с общ обем 148 стандартни страници и се състои от увод, две основни глави, заключение и списък на използваната литература, съдържаща 109 библиографични единици.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 12.02.2021 г. от 11.00 в зала 1412 на ЮЗУ „Неофит Рилски“ или онлайн в зависимост от епидемичната обстановка.

НАУЧНО ЖУРИ:

1. Проф. д.ф.н. Цветан Раковски
2. Проф. д-р Стилиян Стоянов
3. Проф. д.ф.н. Валери Стефанов
4. Доц. д-р Татяна Фед
5. Доц. д-р Радостин Русев

Дисертационният труд взема на фокус многогласието, или полифонията на лирическият Аз в поезията на Йосиф Бродски. Тезата на автора е, че разглеждането на творчеството на Бродски в този аспект заслужава специално внимание предвид основанието да вменим това многогласие като основна характеристика на поетиката на Бродски и решаващ фактор за въздействената ѝ мощ. Втората причина е изтъкването на особения зрителен ракурс, дълбочината, която ни дава полифонията на лирическият Аз у Бродски към сложните реалности на ХХ век с идеологическите му противопоставяния и парадокси, а и със съдбата на самия поет като средоточие на тези парадокси.

Не на последно място е възможността, която ни предоставя този ключ към поезията на Бродски - да обозрем в естетически план творчеството на автора като свързващо звено между класическите образци на миналото и съвременната ни епоха, характеризираща се с разнообразни прояви на капсулизация на индивидуалното съзнание и разцвет на постмодерни търсения.

Избран е нехронологичен подход при подбора на анализирани творби, с оглед акцентирането върху идейната еволюция на поета и навлизането в естетиката му не по вектора „юношество – зрелост“, а чрез дихотомии в собствената му ценностна парадигма – индивид - общество, свобода -

тирания, език - немота. Тъкмо за известно стратификационно удобство при анализа се ползва дихотомичният принцип при наименованията на двете основни глави – те са наречени съответно: **Глава Първа – „Гласове на любовта“** и **Глава втора – „Гласове на самотата“**. Освен двете основни глави дисертацията съдържа още увод, заключение и библиография

В **Увода** се прави уговорката, че този избор е условен и ни дава само отправните точки към разлистването на въпросното гласово разнообразие в лириката на поета. Уточнява се, че може би съвсем обосновано биха могли да бъдат избрани и други дихотомични двойки. Въпреки това изборът е неслучаен, защото в условната координатна система „любов-самота“ може да бъде поставен „лирическият човек“ (по Н. Георгиев) на всяко поетично творчество. Нещо повече - в тази координатна система всъщност до голяма степен се проектира екзистенциалното случване на всеки индивид. Тъкмо затова е избрана именно тя – защото особеното богатство на гласовете в лириката на Бродски носи едновременно изключително ярък индивидуален творчески облик, като при това дихотомията „любов-самота“ може да ни служи и за универсална познавателна матрица към човешкото изобщо.

Впрочем дихотомичен е не Бродски, а самото Време. Времето и Езикът – тези най

важни категории в творчеството на Бродски, (Куле. 1996) неслучайно са обект на основния прицел в изследването на метафизиката на поета по избраните от нас вектори "любов – самота“.

Подчертава се, че за изясняване на мащабните дихотомии в етоса на поета е важно да се вникне в личната му съдба и отраженията върху нея на съвременната политическа обстановка, но и на идеологическата еволюция на автора. Защото според приятеля и биографа му Лев Лосев: „През последните десетилетия на двайсети век, в периода на криза на компрометирани идеологии, когато самото съществуване на нравствени абсолютни и вечни естетически ценности бе поставено под съмнение, Бродски пишеше за борбата на Доброто и Злото, Истината и Лъжата, Красотата и Грозотата“.

(Лосев 2006: 5).

В Увода също така се пояснява защо ни занимава именно многогласието на Бродски и се изтъкват неговите специфични особености:

1) То е по-пъстро от аналогичните примери при повечето световни поети и е идеално в този си аспект за детайлен, призмен анализ по отношение на времевите противоречия и полюси на епохата;

2) Можем да го разглеждаме като същностна част от битийното и творческото присъствие на поета, превърнали се в основна отличителна черта на неговата поетика.

В процеса на работата върху изследването са поставени следните **основни задачи**:

- Разглеждане на личната съдба на твореца като значима, макар и некардинална основа на естетическите му и идейни построения.
- Очертаване на особеностите на лирическия Аз в творчеството му както от страна на езиковото своеобразие, така и от страна на политическите и философските му концепции.
- Наблягане в изследването върху понякога полярните двусъставни съдържателни ядра в поезията му, показващи противоречията, но и широтата на авторовата реактивност, съответно – мащабите на звучащото през стихотворенията му разнообразие от гласове.
- Изтъкване на движението като многопластов ресурс за творческите търсения на поета, и разглеждане на движението в поезията му както в неговите пространствени измерения, така и в метафизичен аспект, свързан с етиката, философията и политическите възгледи на автора.
- Постъпателно проникване до най-високите сфери на авторовата

мотивация и до метафизичните прозрения в поетическото наследство на Йосиф Бродски, свързани със сакрализацията на Езика, която той изповядва и с убеждението му, че Времето е най-достойният обект за изследване чрез превъплъщението на менящото се авторско Аз.

- Убедителна демонстрация на теорията на автора, че гласовете на лирическият му Аз са част от развитието на Езика и в същото време свързващо звено между високите класическите образци на миналото и новата епоха.

Големите изследователи на творческото наследство на Йосиф Бродски – Валентина Полухина, Андрей Ранчин, Лев Лосев, Бар-Села, Виктор Куле, Пьотър Вайл и много други, са се спирали върху едни или други от гореизброените аспекти в поезията на автора. Настоящата работа обаче може би е единствената, която обособява и разчленява гласовете на авторския Аз с оглед ясна демонстрация на семантичните вектори, по които са се развивали авторовите търсения. В същото време, предвид убеждението на Бродски, че естетиката предхожда и вероятно доминира етиката в онтологичен план, настоящият труд прави възможното, щото гласовете в полифоническия спектър на

поезията на Бродски да се открият с цялата си въздействена мощ, като е търсен възможен еквивалент чрез художествен превод на произведенията му с цел доказване на универсалните ценности на поезията, ако е възможно такава.

В Глава Първа се изследва еволюцията на авторовото чувство, предвид огромната му значимост както за самия автор, така и за читателя с оглед разбирането на мотивите за творчество. Опитът е да се проследи, доколкото е възможно, моралната и естетическата трансгресия на гласа на автора както през годините, така и през духовния му опит.

В тази глава за отправна точка на анализите е избрано част от лирическото съдържание на поетичното наследство на Бродски, което показва свързаността му с всичко това, което се асоциира с термина „любовна лирика“ през вековете. То в същото време демонстрира и уникалността на неговия герой, покриващ както е винаги е в литературата и съществена част от биографичното поле на самия автор. Разглежда се своеобразната проекция на въпросното чувство (както и неговото опровергаване, отсъствие, избухване) в поезията на Бродски, без да се подхожда хронологично към творбите. Това е сторено, за да се определят основните им послания, анализирани в работата като „основни

гласове“ в тази лирика.

Естественото движение на изследването е в посока от още романтичното и наивно в някои свои интонации чувство към драматизма на емоционалното несъвпадение, към гримасите на разочарованието, изразени обаче с помощта на взривно нарастващите литературни умения у автора. Разглеждат се и проекциите на романтичните и лиричните вектори в поезията на Бродски като интуитивно, но и осъзнато митотворческо строителство на собствената творческа съдба. Отчетливите гласове в този тематичен обхват са развити от посока универсалност, но и известна баналност на чувството, през осъзнаване на собствената стойност, призвание, и възможност за различни аутомитологемни конструкции. Продължава се с преминаването през дълбокия трагизъм на осъзнатата невъзможност за съвпадение между бляна и действителността, както и последвалата в човешки и естетически план резигнация и капсулизация на убеждението предвид евентуално предначертаната по екзистенциални и отчасти универсални причини самота. В главата се обръща особено внимание на драматичната връзка на автора с неговата любима и муза на повечето стихотворения до края на живота му – ленинградската художничка Марина Басманова, като е изтъкнат противоречивият характер на връзката, но и благодатността на

въпросния драматизъм в творчески план за поета, подчертан и от такива автори като Людмила Щерн, Андрей Гамалов (Дмитрий Биков), Лев Лосев и др.

В **Глава втора** се разглеждат темите и мотивите в поезията на Бродски, които очертават ветрилото на авторовите гласове в условните категории „време“ и „пространство“. Тези гласове са повлияни от метафизичното му отношение към света като пустинно място за неизбежно изгнаничество и за Езика като демиург на словесни светове – най-значим според него източник на проникателност и красота.

Можем да кажем, че категориите „време“ и „пространство“ са избрани за удобство на систематизацията на разпознатите от нас гласове в поетическото наследство на Йосиф Бродски. Двете понятия, основни в парадигмата на познавателния му рефлекс, са с превес, разбира се, върху първото, защото самият Бродски нееднократно е заявявал, че го интересува най-вече времето, по-точно това, което прави то с човека. Тази Глава е озаглавена **„Гласове на самотата“** поради преобладаващото състояние на авторския Аз, независимо от ситуацията, в която се намира и независимо от преместването му в пространствените, времевите или идейните пластове на дестинациите си.

Разбира се, пълното изолиране на тези

дестинации е не само невъзможно, но и безсмислено. От тази гледна точка категорията време в метафизическия ѝ смисъл и във философските ѝ интерпретации е може би по-силно застъпена в първата подглава, наречена „*В координатната система на пространството*“, докато втората подглава, наречена „*В координатната система на времето*“, се занимава с категорията време в неговия политико-исторически и индивидуално онтологичен смисъл. Като основен извод от разработеното във Втора глава следва да изтъкнем, че гласовият диапазон на поета при цялата му широта може да се сведе до няколко основни, очертаващи смисъла си като незаглъхващо ехо след четенето му внушения. Те са в съчетанието на могъща страст към свободното движение и в съзнанието за трагиката от изгнанически тип, която такава свобода предполага. Освен това, и може би на първо място – в съзнанието за честна служба на Езика с главно „Е“, като вид инициация за посветени и като доброволно приета жертва предвид избраността на посочения.

Интертекстуалните занимания и гласове на поета в тази връзка са само индикатор на осъзнатата „посоченост“ в горния аспект. Това обуславя обаче и специалното внимание към т. нар. интертекстуалност в поезията на Бродски, за която говорят мнозина изследователи, вкл. у нас – Ренета Божанкова,

Румяна Евтимова, Магдалена Костова - Панайотова. Цитира се и изследването на Андрей Ранчин „На пиру Мнемозини: Интертексты Иосифа Бродского”, (Ранчин 2001), с оглед обстоятелственото разглеждане на преките аналогии с текстове на известни руски класици, както и с интерпретациите на някои световни философи – Платон, Киркегор, екзистенциалистите. В главата се акцентира, че, в унисон с мнението на Ранчин, въпросната интертекстуалност е съставна част от поетиката на Бродски и тя е привидяна като основно достойнство на лириката му, именно предвид принадлежността ѝ към втората половина на XX век. Векът, който в естетическите си измерения е арена на богато вариативни игри и сблъсъци в полетата на модернизма и постмодернизма, със съответните им проекции в масовото съзнание. Отбелязани са директните и абсолютно нарочни „подражания“ с интонационен и семантичен характер у Бродски на руски класици като Дмитрий Кантемир, Гавриил Державин, Александър Пушкин, Владислав Ходасевич, Владимир Маяковски, Велимир Хлебников. В случая дисертационният труд се солидаризира с мнението на Ранчин за въпросната интертекстуалност като осъзнат стремеж на Бродски да създаде от собствената си поетика мост между класиката, Сребърния век и новата епоха в поезията. В Главата се извежда и подчертава едно от основните

убеждения в културната парадигма на Бродски, че Езикът е основният творец, а не поетът.

Придвижването на Бродски из географските пространства на планетата е разгледано паралелно с хипотетичното движение „по вертикала“, разбирано като осъзнато откъсване на Майстора от първичния хаос на творческата несъстоятелност, и плащането на цената за пребиваването на Върха с изолация и самота. Специално внимание в главата се обръща на такива знакови произведения на поета като „Есенният крясък на ястреба“ с философското им послание, но и с интертекстуалната им природа и най-вече с дълбоката им свързаност с класическото наследство.

Реакциите на поета Йосиф Бродски на историческите предизвикателства на времето и политическите му парадокси са обект на анализ в същата глава, като се вземат под внимание крайните му, гранични постулати за империята като „страна для дураков“, но и като средоточие на културни натрупвания и елити. Взети са под внимание стихотворенията, изразяващи яростна идиосинкразия към съветската действителност, и в същото време произведения като „На смърть Жукова“ и „На независимость України“, демонстриращи полярни, понякога скандални възгледи спрямо политкоректния от висотата на XXI

век изказ.

Един от внимателно разгледаните в главата ярко присъстващи в поезията на Бродски гласове на авторския Аз е т. нар. „глас на лудостта“. Основен обект на анализ е поемата му „Горбунов и Горчаков“, писана по повод пребиваването на поета в психиатрични заведения и отразяваща раздвоението на поетовото, но и респективно на индивидуалното съзнание на гласове, диалогизиращи антиномиите на битието.

В **Заключението** се подчертава идеята на настоящата работа, че поетът не просто смята поезията за особен „ускорител на съзнанието“, както заявява той самият в Нобеловата си лекция, но че в поезията му присъстват множество разнообразни гласове, част от уникалната идентичност на поетиката му. Това е обусловено както от тематичната широкообхватност на творчеството му, така и от стремежа за интертекстуална свързаност на собствените му търсения в поезията с тези на великата класика от миналото. Разбирането на Йосиф Бродски за Езика като метафизична реалност, управляваща твореца, а не само управлявана от него, е факторът, който прави поезията му така наситена с многоспектърна субективност, че самата му авторска реч става изразител на дълбоки екзистенциални прозрения. В тази част на работата се указва още веднъж, че поетичният изказ на Бродски удивлява с речева пъстрота, със сленгови и

жаргонни обрати, сякаш поетът опитва да пропусне през себе като през усъвършенстван езиков катализатор разнородния хор на историческото време.

Пояснява се също така, че съвсем съзнателно при анализа на лирическите произведения в дисертационния труд не е използван хронологическият принцип, тъй като от гледна точка на разглежданите и обособени гласове на авторския Аз той би бил формална класификационна рамка. И се уточнява, че е предпочетен принципът на идейното обособяване и проследимите през годините основни поетови внушения.

В Заключението също така още веднъж се извежда основната цел на труда – да открие полифонията, или въведеното словосъчетание „многогласие на лирическия Аз“. Акцентира се върху разликата между термина „многогласие“ с възможния термин „многотемие“, като се обръща внимание на принципните разлики между двете. Още веднъж се изтъква, че с цялата възможна пъстрота на забележителния авторов спектър, – поезията на Бродски ни дава подходящ когнитивен ключ към поетовата личност като изключителен индивид на творческа активност – продукт на сложния ХХ век с идеологическото и политическото противопоставяне, с промените в съзнанието на цели общества. И че – в крайна сметка, анализирайки многогласието на лирическия

Аз у Бродски, го правим от висотата на първата четвърт на XXI век с всички произтичащи от този факт съображения. Съображенията са свързани с перспективата – тя е различна и изисква нови аналитични усилия днес, когато може по обективно да се открие величието на творческия принос на поета, изпреварил времето си с някои свои качества – неподатливо на идеологически пресинг свободомислие; почти анахоретско отстояване на естетически канони, които сам той постоянно надгражда; проникателност за посоките и същината на еволюцията на човешката душевност в епохата на постиндустриалното общество и еволюцията на либералната демокрация. А нея поетът интуитивно прегръща по убеждение още съвсем млад, но не пропуска да види и да ни индикира и подводните ѝ камъни, за което става дума в настоящата работа. В Заключението става дума и за това, че тъкмо сега, от настоящата времева висота, можем да съзрем и политическата обусловеност на някои по-радикални лирически жестикулации на Йосиф Бродски – като въпросите за етническите и имперските стереотипи в убежденията му; да забележим без ярка приязън или неприязън някои особености на възгледите му, плод на формиран в неприветлива обществена среда идейни или естетически крайности. Уточнява се, че Бродски-поетът е продукт на култа към

поезията около средата на века, съществуващ в съветска Русия, а и по време на поетите от Сребърния век. И че това неизбежно го прави може би последният велик от епохата на издигане на изящната словесност като цел на съществуването – над политическото и общественото. Но работата изяснява също така, че това го прави предтеча на постмодерното сгромолясване на поезията от висотата на класическия ѝ монумент, и защо е така.

Отбелязва се също, че в дисертационния труд за първи път в България, а вероятно като концентрация към избрания сегмент на изследване и сред другите трудове върху литературното наследство на Йосиф Бродски, се проследява главно въпросното многогласие. Условността на избраните вектори – любов и самота, – както и относителната условност на подзаглавията – „движение по хоризонтала“, „по вертикала“, „глас на викация в пустиня“, подчертана вече нееднократно в тази работа, е във от съмнение. Допуска се, че може да се изберат и други ключове към въпросното многогласие, които биха били не по-малко, а може би и по-плодоносни. Ала се настоява, че опитите да се хвърли светлина главно върху авторската полифония, и тя да бъде изтъкната като основна черта на поетиката на Бродски, е принос за открояване на чара и новаторството на тази поезия, превърнала автора ѝ в обект на подражания и многочислени епигонства.

Подчертава се също така, че в настоящата работата авторът съвсем умишлено, според възможностите си, е положил максимум старание щото преводите на стихотворенията на Йосиф Бродски, цитирани в дисертацията, да потърсят своя художествен еквивалент на български език. Това е сторено с оглед презумпцията, че възможната преводимост не на смисъл и битове информация, а на въздействена мощ на поетичния изказ прави многообразието на лирическия Аз универсално, а не уникално за определен език явление. Затова в случая подобно нововъведение ни изглежда не като случайна и екстравагантна приумица, а като нарочно потърсен илюстративен аргумент към тезите ни. Разбира се, с уговорката, че тези опити са в по-голямата си част недостатъчно адекватни на прозодийната мощ на оригинала.

Библиографията събира изследванията, използвани от автора на дисертацията в хода на работата по труда.

Справка за основните приноси на дисертационния труд

1. За първи път гласовете на лирическият Аз в поезията на Йосиф Бродски са диференцирани между емоционалните полюси на всяко човешко осъществяване на Земята в координатната система на дихотомичната двойка „Любов – Самота“.

2. За първи път е обърнато детайлно внимание на митотворческия рефлекс в изковаването на собствената поетическа съдба, изразен в лириката на Бродски, и във връзка с екзистенциалната представа на Киркегор за поета като средоточие на болката и умението му да прави от това музика.

3. За пръв път е употребен методът на художествения превод на анализиранияте и цитираните творби с оглед доказване на възможната езикова универсалност на естетическата им стойност и с оглед илюстрация на основната идея на Бродски за Езика като demiurge и за поезията – като цел на

живота. „... поезията не е развлечение и в определен смисъл дори не е изкуство, а наша антропологична, генетична цел, еволюционен и лингвистичен пътеводител“ (сп. Знамя, 1999, кн. 9 <https://znamlit.ru/publication.php?id=914> Пкд; сБродски 1999).

4. Проследено е движението на автора по „земните хоризонтални“ – географските пространства на планетата, оставило ярки следи в творчеството на поета, и е направена връзката между разнообразието на това движение и настойчивото постоянство на емоционалната и философската парадигми, които увенчават тези „травелози“ с чувството на самотно избраничество.

5. Обърнато е особено внимание на политическата противоречивост на някои стихотворни послания на Бродски, илюстриращи сблъсъка между първичните му идеологически убеждения и дълбоко натрупаните пластове от класически културни наслоения и желание за

съответствие на чувството за приемственост с фундаментални исторически и литературни символи.

6. Двете основни ценностни категории в естетическите дирения на Йосиф Бродски – Време и Език, са уловени в дисертационния труд като постоянни герои, но и като дълбока мотивационна пружина за огромната пъстрота на полифонията у лирическият му Аз с нейните лингвистични, идейни, философски, политически, автобиографични и естетически превъплъщения.

7. Неординерната личност на поета в цялата и творческа мощ, фиксирана в немалкото по обем творчество, което ни е оставил Бродски, е послужила за своеобразна увеличаваща перспективата призма, през която имаме възможност от висотата на първата четвърт на XXI век да обзрем втората половина на миналия век с идеологическите му парадокси, с обществените му противоречия и с промяната в съзнанията, водеща до културен

разпад, но и до нова естетическа съзидателност. Дисертационният труд поставя акцент върху този аспект от новия прочит на Бродски.

БИБЛИОГРАФИЯ, ИЗПОЛЗВАНА В АВТОРЕФЕРАТА

Бродски 1992: Бродский, И. А. Бог сохраняет все. Москва, 1992.

Бродски

Бродски 1994: Бродски, Й. Изотникъде с любов. София, 1994

Бродски 2000: *Бродский, И. А.* Иосиф Бродский. Большая книга интервью. (Сост. В. Полухина.) Москва, 2000.

Бродски Съчинения: *Бродский, И. А.* Сочинения в 4 томах. Санкт Петербург, 1992–1995.

Божанкова 2005: Божанкова, Р. *Поглед към две стихотворения (Йосиф Бродски и Гаврила Державин).* – Славистични изследвания, т. 7. София, 2005.

Бондаренко 2012: Бондаренко, В. *Нотой выше, или величие замысла.* Независимая газета, 14.11.2012.

Вайл 1995: Вайль, П. *Пространство как метафора времени: стихи Иосифа*

Бродского в жанре путешествия. – В кн.: Жанровая клавиатура Бродского, съст. В. Полухина, 1995.

Верхайл 2002: *Верхайл, К.* Танец вокруг мира. Встречи с Иосифом Бродским. Санкт Петербург, 2002.

Виницки 1992: Виницкий, И. *Отцепенец пишет оду маршалу.* – В: Учительская газета, 6 мая, 1992.

Волков 2000: *Волков, С.* Разговоры с Йосиф Бродски. София, 2000.

Гамалов 2008: Гамалов, А., псевдоним на Дм. Быков. „Пока ты была со мною, я знал, что я существую“. Поэтичні Майстерні, 2008-09)

(http://maysterni.com/publication.php?id=25271&comment_id=90743)

Георгиев 1994: Георгиев, Н. Анализ на лирическата творба. София, 1994.

Груджинска-Грос 2014: Груджинска-Грос, И. Милош и Бродски. Магнитното поле. София, 2014.

Евтимова 2019: Евтимова, Р. Рецепции и рефлексии. София, УИП „Св. Климент Охридски“, 2019.

Костова-Панайотова 2006: Костова-Панайотова, М. В полето на авангарда. Руската поезия: 50-90-те години на XX век. София, 2006

Крепс 2007: *Крепс, М.* О поэзии Иосифа Бродского. Санкт Петербург, 2007.

Куле 1990: Куллэ, В. А. *Структура авторского „я“ в стихотворении Иосифа Бродского „Ниоткуда с любовью“*. – Новый журнал, 1990. № 180, 159–172.

Куле 1996: Куллэ, В. А. Поэтическая эволюция Иосифа Бродского в России, 1957–1972. Кандидатская диссертация.

Лазарчук 1995: Лазарчук, Р. М. «На смерть Жукова» И. Бродского и «Снигирь» Г. Державина: Проблема традиции. – Русская литература, № 2, 1995.

Ламбовски 2019: Ламбовски, Б. *Марина Басманова в лириката на Йосиф Бродски – муза от небесата на Киркегор*. – Езиков свят, № 2, 2019, с. 133–136.

Лосев 2009: Лосев, Л. Йосиф Бродски. София, 2009.

Ранчин 2001: Ранчин, А. М. На пиру Мнемозины. Интертексты Иосифа Бродского. Новое литературное обозрение, 2001.

Скворцов 2003: Скворцов, А. *Мифопоэтическая основа стихотворения И. А. Бродского „Осенний крик ястреба“*. – В: Русская и сопоставительная филология: взгляд молодых. Казань, 2003.

Щерн 2016: Штерн, Л. „Жизнь наградила меня“. Москва, 2016.

Публикации по темата на дисертацията

„От стаята не излизай“ – превод с коментар на стихотворението на Йосиф Бродски, прочуло се по време на пандемията от ковид-19. „Литературен вестник“ от 02.06.2021

„Поезията като рупор за викане в пустиня“ – сборник с доклади от Четиринадесетите национални филологически четения за студенти и докторанти, Благоевград, 2020., стр 131-135

„Марина Басманова в лириката на Йосиф Бродски – муза от небесата на Киркегор“ Сп. „Езиков свят“ 2019 г. т. 17. Кн. 2. Благоевград, стр. 133-136. - https://ezikovsvyat.com/images/stories/issue17.2-2019/15.%20Lambovski_133-136%20.pdf

„Два ключа в стихотворението на Йосиф Бродски „Към независимостта на Украйна“ за цялостния и противоречив свят на поета“ Тринадесети национални четения за студенти и докторанти, Благоевград, 2019

„Империалист ли е Бродски?“, в-к „Сега“, 08.03.2016 г,

„Йосиф Бродски и разполовяването“ –

Сп. „Литературни Балкани“, София, 2011 г.

Участие в научни конференции и дискусии

Научна конференция „Случаят Йосиф Бродски между литературата и политическото“. Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София 2010 г. 10 декември.

Международна научна конференция „Българистиката по света, филологията у дома“. ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. 26-27 октомври 2018 г.

XIV-ти Национални четения за студенти и докторанти, ЮЗУ „Неофит Рилски“. 18 май. 2020 г. с доклад.

Научна дискусия, последвала спектакъла „Бродски/Баришников“ в Националната опера, състояла се в клуб „Книгата“. *София*. 28.01.2019 г